

О.Мягмар

Та хүүхэддээ итгэл хайрлаарай

Бичиг үсгийн дараах сургалтын материал

Улаанбаатар 2007

ТА ХҮҮХЭДДЭЭ ИТГЭЛ ХАЙРЛААРАЙ
(Бичиг үсгийн дараах сургалтын материал)

Боловсруулсан: О.Мягмар

Редактор: З.Тогтохмаа

Эх бэлтгэсэн: Ц.Баяржаргал

Хэвлэлийн техникч: З.Пүрэвсүрэн

Хэвлэгч: Ж.Өлзийсайхан

Албан бус боловсрол, зайны сургалтын үндэсний төвийн
хэвлэх үйлдвэрт хэвлэв.

Агуулга

Нэг. Хүүхэд өөртөө итгэж сурах анхны алхамууд

1.1 Өөртөө итгэлтэй Хишгээ хүү	4
1.2. Туулай шиг аймхай Болдоо хүү	5
1.3. Хүн рүү гүйж очдог Зулаа охин	7
1.4. Хүүхдийн итгэлийн суурь чулуу	8

Хоёр. Өрөөлд итгэж сурахын эхлэл

2.1. Хүүхэд хэнд сайн дасдаг вэ?	10
2.2. Хүүхдийг шинэ орчинд хэрхэн дасгах вэ?	12
2.3. Сармагчингийн зулзага яагаад сүү хөхөөгүй вэ?	14
2.4. Аав ээжүүдийн асуултын хариу	18
2.5. Эцэг эхэд өгөх найман зөвлөгөө	21
2.6. Эцэг эхчүүдэд зориулсан асуулт, даалгавар	23

Дүгнэлт	26
---------	----

Нэг. Хүүхэд өөртөө итгэж сурах анхны алхмууд

- Өөртөө итгэлтэй Хишгээ хүү.
- Туулай шиг аймхай Болдоо хүү
- Хүн хүн рүү гүйж очдог Зулаа охин
- Хүүхдийн итгэлийн суурь чулуу

1.1.Өөртөө итгэлтэй Хишгээ хүү.

Хишгээ хоёр ойноосоо өнгөрч яваа хүү. Хишгээ ээжтэйгээ байхдаа өөр хэнийг ч тоодоггүй. Түүнийг хоёр нас хүртэл ээж нь ажил хийгээгүй бөгөөд хүүгээ чин сэтгэлээсээ хайрлаж энхрийлэн өсгөжээ. Аав нь ажилдаа явна. Хүүдээ бас их хайртай. Ажлаасаа ирээд л

түүнийг тэвэрч эрхлүүлнэ. Хишгээ хүү аав, ээж хоёртойгоо тоглож нүүрээ гараараа дарж нуугдах нь их хөөрхөн. Мөн гэрийнхээ эд юмыг буулгаж "далан чавганцын ажил" хийнэ.

Ингэж тоглож байхдаа эн тэрийг шулганаж өөрийгөө сайн ойлгуулж чаддаг. Хишгээгийн харц нь итгэлтэй. Түүний дуу нь цовоо чанга. Хацар нь гэрэлтсэн хөөрхөн хүү. Өөртөө итгэлтэй ход ход инээдэг. Хааяа гүйж яваад бүдэрч унасан үедээ ээж нь дэргэд нь байвал уйлдаггүй. Босч ирээд өвдсөн газраа үнсүүлчихээд гүйгээд явчихдаг.

Дасгал ажил. Та хүүхдээ ажиглаж байгаад доорх хүснэгтэнд

Таны хүүхдийн хариц итгэлтэй юу?	
Дуу нь чанга цоглог үү?	
Санаагаа ойлгүй илэрхийлдэг үү?	
Гэртээ чөлөөтэй байдаг үү?	

Та дээрх асуултуудад “Тийм” гэж хариулсан бол таны хүүхэд өөртөө итгэлтэй хүн болж өсөх таатай эхлэл тавигдаж байгаа юм байна гэж

Багаасаа өөртөө итгэлтэй өссөн хүүхэд аливаад “Би чадна” гэсэн үзлээр ханддаг. Ийм үзэл бол амжилттай сайн суралцаж амьдрахад их чухал үүрэг гүйцэтгэдэг гэж эрдэмтэд

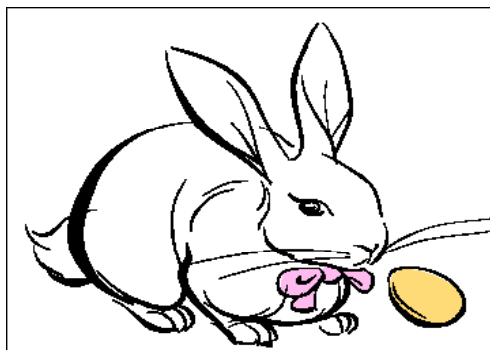

1.2. Туулай шиг аймхай Болдоо хүү Болдоогийн аав, ээж хоёр

Ээж нь түүнийг дөнгөж ойндоо хүрч байхад нь ажилдаа оржээ. Хүүгээ эрхлүүлээд сууж байх завгүй. Оройд ядарч ирдэг. Хүүгээ юм асууж шулганах үед төвөгшөөн цааш түлхэж “Энэ хүүхдээ аваач” гэж аавд нь уцаарладаг. Харин Болдоогийн аав нь их ууртай хүн. Зурагт үзэж ихэнх цагаа өнгөрөөдөг. Хүүхдээ хайхардаггүй зантай. Хүүхдээ уйлах үед зандарч, алгадаж дүүгүй болгодог

Болдоо хүү

Болдоо дөрвөн настай хүү. Одоо тэр цэцэрлэгт явдаг. “Танай Болдоо юм асуухад дуугардаггүй. Жаахан чанга дуугарсан үед айгаад туулай шиг бүлтэгнээд байх юм. Тоглоомыг нь өөр хүүхэд булаацалдахад зүгээр өгчихөөд холдоод явчихдаг. Хүүхэдтэйгээ зөөлөн харилцаарай” гэж түүний багш ээжид нь захидаг байв.

Дасгал ажил: Та хүүхдээ ажиглаад доорх хүснэгтэнд “Тийм”,

Таны хүүхэд нооной харцтай, номхон үү?	
Дуу дуутай бүрэг зантай юү?	
Санаагаа илэрхийлэхээс айдаг үү?	
Зогнуулж, заддуулах зүйл их хийдэг үү?	

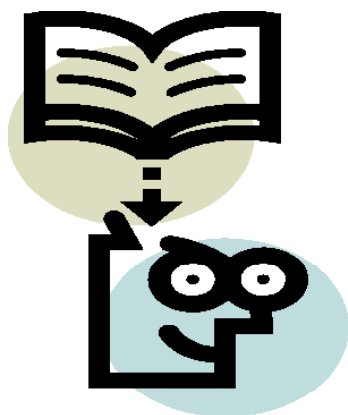
Та дээрх асуултнуудад “Тийм” гэж хариулсан бол таны хүүхэд өөртөө итгэлгүй, аймхай хүн болж өсөх таагүй эхлэл тавигдаж байгаа юм байна гэж үзээрэй. Та хүүхдээ аль болох чөлөөтэй байлгаж, эрхлүүлж

Багаасаа өөртөө итгэлгүй өссөн хүүхэд аливаад “Би чадахгүй” гэсэн үзлээр ханддаг. Ингэж өөрийгөө чамлах нь амжилттай суралцаж, сайхан амьдрахад ихээхэн саад тотгор болдог гэж

1.3. Хүн хүн рүү гүйж очдог Зулаа охин.

Зулаагийн ээж өрх толгойлсон бүсгүй. Охиноо ганцаараа өсгөж байгаа. Тогооч хүн. Өглөө гараад орой ирнэ. Охиноо багаас нь айл айлд орхиж явсаар бүр дасчээ. Хайрлаж энхрийлж сүйд болдоггүй. Бас загнадаггүй. "Чи ч бүр муу охиноо тоохгүй юм аа" гэж хөршийн эмээ түүнийг хааяа зэмлэнэ. Зулаа ээжийгээ эзгүйд хэнийд ч хамаагүй байж чаддаг. Бас нүүр өгсөн хүнийг дагаад байдаг. Танихгүй хүн дуудвал гүйгээд очдог." Хүн хүн рүү гүйсэн хачин хүүхэд шүү" гэж ээж нь заримдаа гайхдаг байлаа. Айлын ээж хүүхдүүддээ хоол унд, чихэр боов өгвөл харж зогсож байгаад өгснийг нь авдаг. Зулаа

1. Хүүхдийг ингэж Зулаа шиг айл айлд орхих нь зөв үү?_____
2. Зөв бол яагаад?_____
3. Буруу бол яагаад?_____
4. Зулаад чухам юу дутагдаад ингэж хүн хүн рүү гүйж очоод байгаа юм бол?_____

Хүүхдийг хайхрамжгүй орхиж өсгөснөөс болж түүний амьдралд зарим бэрхшээл учирдаг. Ингэж өссөн хүүхэд хэнд итгэх вэ? Мөн хэнд итгэж болохгүй вэ? гэдгээ сайн мэддэггүй. Ийм хүүхдүүд том болоод муу хүмүүст итгэснээс болж алдах

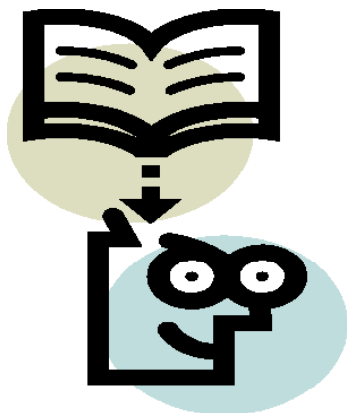

1.4. Хүүхдийн итгэлийн суурь чулуу

Эрдэмтдийн судалгаа.

(Үншаад, эрэгцүүлэн бодоорой)

Хорвоод дөнгөж мэндэлсэн бяцхан хүүхэд бусдад болон өөртөө итгэх итгэлийг хаанаас яаж олж авдаг вэ? гэсэн асуултыг эрдэмтэд сонирхон судалжээ. Хүүхдийг багаас нь хайрлаж, сайн асарч өсгөх нь их чухал. Тэгвэл хүүхэд эхлээд аав ээж надад үргэлж туслах юм байна гэсэн найдвар бий болдог гэнэ. Ийм найдвар нь аажмаар өөртөө итгэх итгэлийг бий болгодог ажээ. "Зарим аав ээж миний хүү сайн хүн болно", "Сайн хүүхэд шүү", "Чи чадна" гэсэн үзлээр хүүхдэд багаас нь ханддаг. Ийм гэр бүлд өссөн хүүхэд "Би сайн хүүхэд" "Би чадна" гэсэн үзэлтэй болж өсдөг байна. Энэ бол хүүхдийн итгэлийн

1. Хүүхэд бусдад итгэх итгэлийг хэнээс олж авдаг вэ?_____

2. "Сайн хүүхэд", "Чи чадна" гэх зэргээр хандах нь хүүхдэд ямар нөлөөтэй вэ?_____

- Хүүхдээ хайрла, тэгвэл тэр үүнийг мэдрэх болно.
- Хэрэлдэж маргахгүй байхыг хичээ, тэгвэл тэр амгалан өсөх болно.
- Энэ бүхэн нь цаашдаа хүүхдийн итгэлийн тулгын чулууг бүрдүүлнэ.

Домог үлгэр: "Хайраар амилсан баримал"

Эртний Грекийн нэгэн уран барималч гоо үзэсгэлэнтэй бүсгүйн баримал бүтээжээ. Өөрийнхөө ур ухаанаар бүтээсэн энэхүү баримлаа шүтэн биширч яг л амьд бүсгүйтэй харилцаж байгаа мэтээр ханддаг байв. Энэ нь гайхамшгийг бий болгожээ. Нэгэн өдөр нөгөө баримал нь амилан гоо сайхан бүсгүй болж гэнэ...

Хүн хорвоогоос хүссэнээ олж хардаг гэдэг. Та хүүхдээ сайн талаас нь харж чадвал түүний олон сайхан чанарыг олж

илрүүлнэ шүү дээ. Энэхүү домог үлгэр сайн сайхан зүйлд итгэх итгэл хичнээн хүчтэй болохыг харуулж байгаа билээ. Үрийн заяа хайралсан хүүхдээрээ бахархах сэтгэл танд асар их эрч хүчийг өгөх болно. Үртэй хүн жаргалтай гэдэг билээ.

Хоёрдугаар бүлэг.

Өрөөлд итгэж сурахын эхлэл

Өрөөл бусдад итгэх итгэл бол хүний амьдралын маш чухал тал гэдгийг манай эцэг эхчүүд сайн мэддэг. Ийм итгэл нь бусадтай хамтарч сурч ажиллах, гэр бүл болох гэх зэрэг хүний амьдралын алхам бүрд хэрэг болдог. Бусдад итгэх чадваргүй хүн амьдралдаа итгэх итгэл муутай байдаг. Хүүхдээ амьдралд итгэх чадвартай сайн хүн болгох энэ чухал алхам нь хүүхдээ өөртөө дасгахаас эхэлдэг. Иймээс хүүхдийг яаж дасгах талаар авч үзье.

2.1.Хүүхэд хэнд сайн дасдаг вэ?

(Хуулан бичээд ярилцаарай.)

Навчаа охин яагаад ааваасаа бишүүрхсэн бэ?

Нэгдүгээр хэсэг.

Навчаа охин нэг ойндоо хүрч яваа. Түүний ээж Цэцэгээ охиноо төрүүлэх гэж ажлаасаа чөлөө авчээ. Аав Батаагийн амралт эхэлсэн тул охиноо нэг хэсэг хугацаанд харахаар шийдэж Цэцэгээ ажилдаа оров. Орой нь Цэцэгээ ажлаасаа ирэхэд "Охин халуураад байх шиг байна" гэж Батаа хэлэв. Навчаа өдөржингөө уйлсан учир бие нь үнэхээр тавгүй харагдаж байлаа...

Хоёрдугаар хэсэг.

Ээж нь түүнийг тэвэрч авахад урдаас толгойгоо наан энгэрт нь наалдан санаа алдаж байлаа.

Цэцэгээ охиноо энхрийлэн үнсээд хэсэг тэвэрч, дараа нь хооллов. Охин ч удалгүй дуу шүү орж хацар нь туяарчээ. Үүнийг харсан Батаа "Наад хүүхэд чинь надаас айсан юм шиг нүүрээ буруулаад уйлаад байсан. Би ч гэсэн хоол өгсөн шүү дээ. Миний гараас олигтой идэхгүй байна билээ" гэж нялх охиндоо гоморхох мэт хэлэв. Цэцэгээ түүнд хандан "Тэгэлгүй яах вэ, охин чамаас бишүүрхээд байна шүү дээ, чамд охиныг чинь яаж дасгадаг юм билээ дээ" гэв...

Харин Навчаа охин оройжингоо ээжээсээ салахгүй" Намайг дахиад орхиод явчих бий" гэж айгаад байгаа мэт харагдаж байлаа.

Навчаагийн аав Батаагийн асуулт:

Охин минь яагаад
надаас бишүүрхээд
байгаа юм бол?

1. Навчаа охин яагаад ааваасаа
бишүүрхсэн бэ?_____

2. Хүүхэд ямар хүнээс их бишүүрхдэг
вэ?_____

3. Та Навчаагийн аав, ээж хоёрын
оронд байсан бол яах вэ?_____

Хариулт:

1. Хүүхэд түүнтэй байнга хамт байж, өөрт нь элэгсэг дотно хандсан хүнд амархан дасдаг. Тиймээс та охинтойгоо хамт байх цагийг бага гаргасан байж болох юм.
2. Хүүхэд, том хүн хоёрын хоорондын анхны энэ элэгсэг харилцааг эрдэмтэд ээнэгшин дасах гэж нэрлэжээ.
3. Аав ээждээ сайн ээнэгшин дассан хүүхдэд өөрийгөө аюулгүй орчинд байна гэсэн мэдрэмж төрдөг.
4. Ингэж дасаж чадаагүй хүүхэд ойр дотныхоо хүмүүсээс айж бишүүрхдэг.

Навчаагийн ээж Цэцэгээгийн асуулт: Хүүхэд ээнэгшин дасаж байгааг яаж мэдэх вэ?

Хариулт:

1. Хүүхэд том хүн рүү зүтгэж тэмүүлнэ
2. Дагуулан харж баярлах ба дагаж уйлна
3. Энгэрт нь наалдах, том хүн рүү харж инээх, шулганах
4. Гараа сарвалзуулан баярлана.
5. Өсч томрох тусмаа улам дотонсож санаа бодлоо хуваалцдаг.

Одоо л ойлголоо. Ажил, ажил гээд л муу охиноо тэврч, энхрийлж байсан ч биш дээ. Охин минь надад сайн дасаагүй байх нээ дээ. Тэгээд л надаас бишүүрхээд байгаа юм байна. Харин одоо яавал маргааш уйлуулахгүй шиг байх билээ?

- Хүүхэд ээж, аавдаа ээнэгшин дассан байх нь чухал
- Энэ нь хүүхдийн хөгжилд гол үүрэг гүйцэтгэдэг .
- Аав, ээждээ ээнэгшин дасаж чадсан хүүхэд айдас багатай, тайван хүн болж өсдөг байна.
- Энэ байдал нь бусадтай харилцах, нийгэмд амьдрах идэвх сонирхол төлөвшихөд чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.

2.2.Хүүхдийг шинэ орчинд хэрхэн дасгах бэ?

Аажмаар дасгах арга:

Жишээ нь Навчаа ахины ээж нь ажилд орохоосоо хэдэн өдрийн өмнө түүнийг аавд нь тэврүүлэх болон түүнтэй түр орхиод эргэж ирэх зэргээр бага багаар дасгах хэрэгтэй байжээ.

Хүүхдтэйгээ тоглох

арга: Хүүхдийг хэнд дасгах гэж байгаагаа эхлээд тодорхойл. Тэгээд тэр хүнийг хүүхэдтэй тоглох тоглоомдоо татан оролцуулаарай. Тоглоом нь аядаг, бишүүрхлийг багасгаж өгдөг энгийн арга юм.

Хамт байх арга:

Хүүхдийг дасгах гэж байгаа хүнтэйгээ шууд үлдээлгүй дэргэд нь байлга. Жишээ нь танихгүй хүүхэд танай хүүхдийг харж асрах гэж байгаа бол түүнтэй орхихоосоо өмнө түүнийг хүүхдийнхээ дэргэд байлгаж бишүүрхлийг нь багасгавал зүгээр.

Дэндүү давчуу орчлонд үдлээд буцахыг нь мэдсэн бол

Дээлээ тайлаад өгөхөд нь дэрлээд унтах минь яалаа даа.... (Дууны үгнээс)

“Ээжийн үнэрийг” санагдуулах арга:

Хүүхэд ээжийнхээ дүр төрхнөөс гадна түүний үнэрт дассан байдаг учраас танихгүй хүнтэй орхих үедээ ээжийнх нь үнэр шингэсэн дээл болон ямар нэг хувцасаар нь хучиж, нөмөргөж байвал түүнд дотно сайхан мэдрэмж төрүүлдэг.

**Хайртай тоглоомоор
нь тоглуулах арга:**

Хүүхэд багаасаа барьж
тоглож даасан хайртай
тоглоом байвал түүнийг
дэргэд нь байлга.
Цэцэрлэгт түүнийг нь түр
өгч явуулж болно.

**Даасан эд зүйлсийг нь
дэргэд нь байлгах
арга:**

Хүүхдийн сүүний саяга,
суудаг сандал, дээл хувцас,
хөнжил гэх зэрэг хэрэглэж
даасан эд зүйлсийг нь
шинэ орчинд түүнтэй хамт
байлгавал дотно сэтгэгдэл
төрүүлж тайвшруулахад
чухал үүрэг гүйцэтгэдэг.

2.3. "Сармагчингийн зулзага яагаад сүү хөхөөгүй

“Сүүтэй ба сүүгүй төмөр ээжүүд”

“Төмөр ээжүүд” гэхээр та гайхаж байна уу? Энд төмрөөр хийсэн загваруудын талаар өгүүлэх гэж байгаа учраас та бүү гайхаарай. Гэхдээ энэ тун сонин туршилт шүү. Та сонирхон уншаарай. Үүнийг уншсанаараа хүүхдийг дасгахад юу хэрэгтэй байдаг вэ? гэдгийг мэдэж

Сонирхолтой туршилт:

Сармагчингийн зулзагануудын ээжийн загварыг хоёр янзаар хийжээ. Нэгийг нь төмөр утсаар хийгээд дэргэд нь хөхөх сүү тавьсан байна. Нөгөөгийг нь дулаахан цэмбэн зүйлээр хийж ээжийнх нь үнэрийг шингээжээ. Тэр хоёр дүрсийг нэг өрөөнд байрлуулав. Дараа нь тэр өрөөнд өлсөж цангасан сармагчингийн зулзагануудыг оруулжээ. Гэтэл зулзаганууд сүүнээс хол боловч ээжийнхээ ноос шиг зөөлхөн дулаахан бүрээстэй бас ээжийнх нь үнэрийг шингээсэн загварт очиж наалдаад

Өлссөн
зулзаганууд
дэргэд нь сүү
тавьсан дүрс
рүү жагаад
очоогүй вэ?

Эргэцүүлэх
асуулт

Өлссөн
зулзаганууд
яагаад зөөлхөн
дулаахан дүрс
рүү очсон бэ?

Та өөрийн саналаа энд бичиж бусадтайгаа ярилцана уу?-----

Дасгал : Доорх хоёр тохиолдлыг уншаад, ярилцана уу?

Хурдан тайвширдаг Ганбаа хүү

Ганбаа гурван ойндоо хүрч яваа хүү. Ээж нь гадагш гарахдаа түүнийг хамар хашааныхаа Дулмаа эмээд захиж орхино. Хааяа тэдний ач охин Тунгалагийг гуйж гэртээ түүнтэй үлдээнэ. Ганбааг айлд орхиод гарах үед тэрээр ээжийгээ дагаж уйлна. Энэ үед нь "Зүгээр зүгээр орхиод гараад явчих.

Ингэж жаахан уйлж байгаад дорхноо тайвшраад тоглоод эхэлдэг сайн хүү байгаа юм"

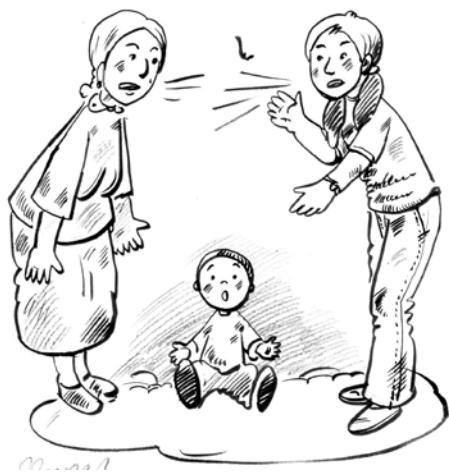
гэдэг байв. Үнэхээр ч ээжийгээ ирэхэд Ганбаа аль хэдийн тайвширчихсан тоглож байдаг байв. Ээжийгээ хараад гүйж ирж үнсүүлдэг. Гэхдээ уйлж сүйд болдоггүй сайн хүүхэд...

Тайлбар: Хүүхэд уйлах нь ердийн үзэгдэл юм. Энэ үед нь зодож загнаж болохгүй. Бие нь эрүүл үед уйлж, зөрүүдлээд байгаа хүүхдийг зөнд нь орхих нь дээр байдаг. Аав ээж нь хүүхдээ өөртөө сайн дасгасан бол Ганбаа хүү шиг тайван, итгэлтэй болно. Энэ бол бяцхан хүүхэд бусад хүмүүст итгэж байгаагийн илрэл юм. Ганбаа хүү бусдад итгэж байгаа учраас ээжийгээ иртэл тайван хүлээж чадаж байна шүү дээ.

Уйламхай Бямбаа.

Бямбаа бас л гурван ой орчимтой хүү. Гэхдээ ээжийгээ ямар нэгэн юманд явах гэхээр дагаж чарлана. Ээжийнх нь уур хүрч хүүгээ загнаад хааяа цааш нь түлхээд гардаг байв. Ээжийгээ эргэж ирэхэд их л ууртай, гоморхонгуй байх бөгөөд түүнийг хараад дахиад л уйлж

Түүнийг 12 настай эгч нь ихэвчлэн харж үлддэг байв. Бямбаагийн эгч ээждээ “Бямбаа их уйлах юм. Таныг гараад явахад чарлаад хоцордог. Тэгээд яаж аргадаад ч нэмэргүй удаан уйлах юм. Би дүүтэй хамт үлдэхээрээ юу ч хийж чадахгүй юм.

Тайлбар: Хүүхдийг Бямбаагмйн ээж шиг бүү түлхэж зодоорой. Аав ээж нь хүүхдээ өөртөө сайн дасгаж чадаагүй байгаа учраас л хүүхэд ийм удаан уйлдаг. Тийм учраас Бямбаа хүү ээжийгээ дагаад удаан уйлаад байна шүү дээ.

Дасгал ажил: Гэр бүлээрээ тойрч суугаад ярилцаарай. Ярилцах

1. Хүүхэд чинь таныг дагаж уйлдаг уу?
2. Танай хүүхэд дээрх хоёр хүүгийн хэнтэй нь төсөөтэй зан гаргадаг вэ?
3. Та хүүхдээ уйлсан үед ямар аргаар дуугүй болгодог вэ?

2.4. Аав, ээжүүдийн асуултын хариу.

Сараа бүсгүйн асуулт: “Миний хүү одоо 5 настай. Аав нь салаад явчихсан. Хүү минь эрүүл саруул өсч байгаа боловч эрэгтэй хүн харахаараа миний араар нуугдаад зугтаад байх юм. Хүү минь эрэгтэй хүнд итгэдэггүй. Аавгүй өсч

Асуултын хариу: “Аавгүй өсч байгаа бүх хүүхэд эрэгтэй хүнээс зугтдаггүй. Салсан ч гэсэн хүүхдийнхээ төлөө анхаарал тавьж болно шүү дээ. Үүний тулд хүүхэдтэйгээ уулзаж санаа бодлыг нь сонсдог байвал сайн. Ийм боломжгүй бол хүүхдээ эрэгтэй хүнд дасгахын тулд эрэгтэй ах дүү нартай нь ойр дотно өсгөж болно. Гэхдээ хүүхдэд хайргүй,

Өсөхөөгийн аавын асуулт:

“Манай эхнэр их завгүй хүн. Манай хүү Өсөхөө өвөө, эмээ дээрээ өссөн. Одоо нэгдүгээр анги. Би зав чөлөөгөөрөө хүүгээ хүмүүжүүлэх санаатай ганц нэг үг хэлэхээр” Үгүй, өвөө тэгж хэлсэн, эмээ ингэж хэлсэн” гээд зөрүүдлээд байх юм. Хөгшчүүл

Асуултын хариу: “Өсөхөө хүү өвөө эмээдээ дассан байна. Өвөө эмээ нь танай хүүтэй яаж харилцаж байсныг асууж мэдээрэй. Энэ нь хүүг гэртээ дасгахад их чухал юм. Та хүүгээ гэрт нь аажмаар дасгаарай. Мөн хүүхдийг шинэ орчинд дасгах талаар өмнө нь үзсэн аргуудаас аль

Энхээ бүсгүйн асуулт: “Бид хадмуудтайгаа хамт амьдардаг. Хоорондоо маргах юм гардаг. Гэтэл би хоёр хүүхэддээ эмээгийнх нь талаар муу зүйл ярьдаггүй. Гэтэл тэр хоёр хадам ээжид нэг их дотно биш. Хадам үүнийг мэдэрдэг. “Чи л энэ хоёр хүүхдийг

Асуултын хариу:

“Амьдралын боломжтой бол тусдаа гарах нь танай гэр бүлд өөрийн гэсэн уламжлал тогтоход их чухал үүрэгтэй байдаг. Шинэ, хуучин хоёр гэр бүлийн харилцааны зөрчил хүүхдэд нөлөөлсөн байж болох талтай. Томчуудын маргаан хэрүүл хүүхдийн хандлагад нөлөөлсөн байж магадгүй. Хүүхдийн дэргэд бүдүүлэгээр хэрэлдэж маргахгүй байхыг хичээх хэрэгтэй.

“Манайх хүүхдээ багад нь айлд өргүүлсэн юм. Одоо хүү минь 10 дугаар анги. Гэтэл биднээс зугтаад уулздаггүй. Саяхан нэг удаа согтуу ирээд “Би ингээд сургуулиас гарна. Та нар намайг ад үзэж айлд өгөө биз дээ?” гэж уйлж сүйд болсон. Өргөж авсан аав, ээж нь уг нь

Асуултын хариу: “Хүүхдийг үрчлүүлсэн шалтгааныг мэдэхгүйгээр таны асуултанд хариулахад төвөгтэй юм. Гэхдээ үрчилж авсан аав, ээжтэй нь хамтарч яагаад үрчлүүлэх болсон шалтгаанаа зөв ойлгуулж түүнд хайртайгаа ойлгуулахыг хичээ. Хүний амьдралд ийм зүйл тохиолддог гэдгийг бусад олон жишээгээр тайлбарлаж болох юм. Хүүгийнхээ сургуулийн багш, нийгмийн

Төрөөгийн ээжийн асуулт:

“Манайх 8 настай хүүтэй. Бид хоёр салахаар шийдсэн. Нөхөр маань өөр бүсгүйтэй болсон. Хүүдээ хэлэхгүйгээр өөр газар шилжиж амьдрах санаатай байгаа. Миний энэ шийдвэр зөв үү?”

Асуултын хариу: “Гэр бүл салалтын үед хүүхдийн сэтгэлийг аль болох бага шархлуулахад анхаарах хэрэгтэй. Хоёулаа хамт байж байгаад гашуун үнэнийг тайлбарлаж хэлж өгөөрэй. Тэгэхгүй бол хүүхэд “Би муу хүүхэд учраас аав өөр хүүхдийн аав болсон” гэж өөрийгөө буруутгадаг. Иймээс түүнд хайртай хэвээрээ байх болно гэдгээ ч аав

нь хэлэх хэрэгтэй. Хүүхэдтэйгээ уулзаж байхыг аавд нь зөвшөөрөх нь чухал. Ийм уулзалт хүүхдэд сөрөг нөлөөгүй байх шаардлагатай. Мөн мэргэжлийн хүнд хандаж зөвлөгөө авч болох юм.

2.5. Эцэг эхэд өгөх найман зөвлөгөө

1. “Үртэй хүн жаргадаг, үндэстэй мод нахисалдаг”
Та хүүхдээ хүсч төрүүлээрэй.

2. Хүүхдийг дутуу төрүүлэх, хэвлийд байхад нь айлгаж цочроох, гэмтээхээс болгоомжил.
Жирэмсэн эмэгтэйд хайрлан хүндэл.

3. Ангаахай үрээ аав, ээж нь энхрийлэн дасга. Аав ээж минь хэзээ ч надад туслана гэсэн итгэлийг түүнд өгөөрэй.

4. Хүн болгон адилгүй хүлэг болгон жороогүй гэдгийг санаарай. Хүүхэд, хүүхдийнхээ онцлогт тохируулан харилцаарай.

5. Хүүхдээ багаас нь муу хүмүүсийн нөлөөнөөс хамгаал. "Сайныг дагавал сарны гэрэл, мууг дагавал могойн хорлол" гэдгийг санаарай.

6. "Нуур амгалан бол нугас амгалан" Гэр бүлдээ эвтэй найрсаг байгаарай. Тэгвэл танай хүүхэд айх аюулгүй өөртөө итгэлтэй, тайван өсч бойжино.

7. Хүүхдийг олон сургууль цэцэрлэг дамжуулахгүй байхыг хинээгээрэй. Найз нөхөдтэйгээ ижилдэн дасах боломжийг хүүхдэд олгоорой. Ганц хүн хүн болдоггүй ганц хүн гал болдоггүйг санаарай.

8. Амь зуулгас хэвийн байлгах ажил, хөдөлмөр эрхлээрэй. Ядуу, орон гэргүй хүүхдүүдийн өөртөө итгэх итэл сүл байдгийг анхаар.

2.6. Эцэг эхчүүдэд зориулсан асуулт, даалгаврууд

Нэг. Хүүхэдтэй холбоотой асуултууд.

Та доорх асуултуудыг уншаад “Тийм” гэвэл + тэмдэг, “Үгүй” гэвэл-

Хүрээд тань эрүүл саруул өсч байжсан үү?	
Хүрээдийн тань оюун ухаан хэвийн үү?	
Хүрээд өөрийн гэсэн сонирхдог зүйлтэй юу?	
Хүрээд тань сайн найзуудтай юу?	
Хүрээд тань хичээл номондоо дуртай юу?	

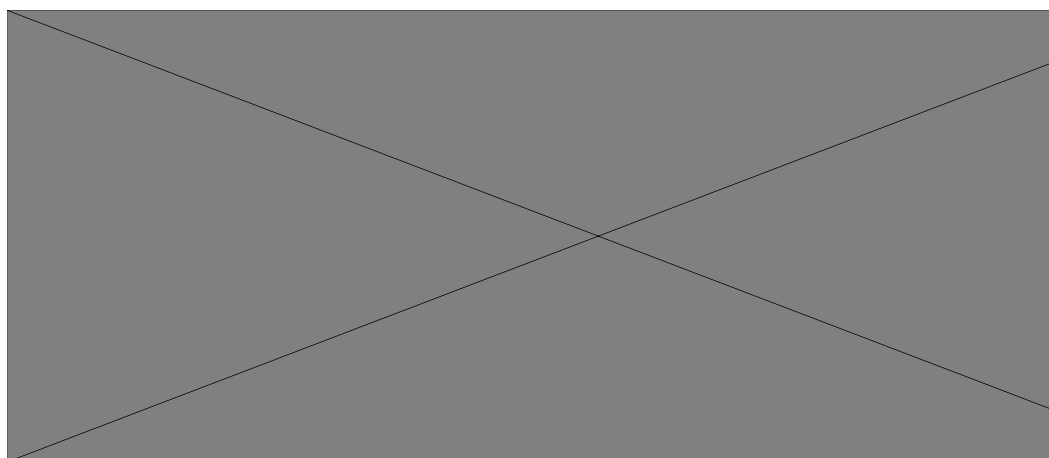
Дүгнэлт: та эдгээрт “тийм” гэж хариулсан бол танай хүүхдийн итгэлийн суурь чулуу зөв тавигдаж байгаа юм байна. Танд

Хүүхэд тань хүнд өвчтэй юу?	
Хүүхэд тань хөгжлийн бэрхшээлтэй юу?	
Хүүхэд тань ямар нэг гэмтэл авсан үү?	
Хүүхэд тань нуу хүүхдүстэй үерхдэг үү?	
Хүүхэд тань хэцүү зантай юу?	
Хүүхдийг тань сурах чадваргүй гэж хүүхдүс хэлдэг үү?	

Дүгнэлт:

Та эдгээрт “тийм” гэж хариулсан бол та хүүхдээ зөв хүмүүжүүлэх, түүнд сайн сайхан амьдрах итгэл төрүүлэх талаар бусдаас илүү хичээх хэрэгтэй бөгөөд мэргэжлийн хүмүүсээс туслалцаа

Дүгнэлт:

Та эдгээрт “тийм” гэж хариулсан бол танай гэр бүл хүүхдийн хүмүүжилд сайн нөлөө ихтэй гэр бүл юм байна. Баяр хүргэе. “Усны эх нь тунгалаг бол адаг

Танай х хүүхэддээ жатуу ширүүн ханддаг үү?	
Та хүүхдээ өсгөх гэж зовж яваа хүн мөн үү?	
Танай х хэрүүл, зодоонтой айл мөн үү?	
Та нар хүүхдээ байнга буруутгаж, шүүмжилдэг үү?	
Танай х эх цэгцгүй айл мөн үү?	
Хүүхдээ өсгөхөд танд мэдлэг боловсрол дутдаг үү?	
Танай х эдүү айл мөн үү?	
Хүүхдийнхээ боловсрол хүмүүжилд анхаарч чаддаггүй айл мөн үү?	

Дүгнэлт:

Та эдгээрт "тийм" гэж хариулсан бол гэр бүлийнхээ харилцааг яаралтай өөрчлөн хүүхэддээ ээлтэй болгохыг хичээгээрэй. Зөв амьдрах итгэлийг хүүхэддээ өгөхийг хичээгээрэй. Та чадна. Бас мэргэжлийн хүмүүсийн туслалцаа авч болох юм."Эзэн хичээвэл заяа хичээдэг " гэдэг шүү дээ.

Бяцхан дасгал: Та яг одоо үүнийг хийгээд үзээрэй:

- Биеэ цэхлээд суугаарай
- Амьсгалаа жигдэл
- Нүүрэндээ инээмсэглэл тодруул
- Одоо хүүхэд рүүгээ хараарай

Асуулт:

- Инээмсэглэх нь танд ямар санагдав?

Танай хүүхэд сургуульд явдаг үү?	
Хүүхэд чинь эрүүл мэндийн үйлчилгээнд тогтмол хамрагддаг үү?	
Танай амьдарч суугаа орчин аюул багатай, тайван үү?	
Та тогтмол ажилтай юу?	
Танай гэрлэсэн "сайн хамүүстэй" нойрзалдаг үү?	
Танайх амгалан тайван хөршүүдтэй юу?	

Дүгнэлт:

Та эдгээрт "тийм" гэж хариулсан бол танай амьдралд гадаад орчноос шууд үзүүлэх муу нөлөө бага байгаа юм байна. Баяр хүргэе. Гэхдээ болгоомж

Танай хүүхэд сургууль завсардсан үү?	
Хүүхэд чинь эрүүл мэндийн үйлчилгээнд тогтмол хамрагдаж чаддаггүй юу?	
Танай амьдарч байгаа орчин аюул ихтэй юу?	
Та тогтмол ажил эрхэлж чаддаггүй юу?	
Танай хаар муу нөлөөтэй хүүхүүс орж гардаг үү?	
Танай хөршүүдийн дунд аюул учирдаг үү?	

Дүгнэлт:

Та эдгээрт "тийм" гэж хариулсан бол танай амьдралд гадаад орчноос шууд үзүүлэх муу нөлөө их байгаа юм байна.

Та болгоомжтой байгтун. Хүүхдэд үзүүлэх муу нөлөөнүүдийг таслан зогсоо. Тэгэхгүй бол "Хожимдсон гэмшил"-д хүрч магадгүй

Энэ номны талаарх уншигч таны санал: Доорх тестийн асуултуудыг анхааралтай уншина уу?

Дараа нь зөв гэж үзсэн хариултынхаа дугаарыг дугуйлаарай.

1. Энэ ном танд ямар санагдсан бэ?
 - a. Ойлгомжтой
 - b. Ойлгомжгүй
 - c. Хэлж мэдэхгүй байна
2. Та энэ номноос өөрт хэрэгтэй зүйл мэдэж авсан уу?
 - a. Тийм
 - b. Үгүй
 - c. Хэлж мэдэхгүй байна
3. Доорх харилцаануудын аль нь хүүхдэд итгэл төрүүлэхэд сайнаар нөлөөлөх вэ?
 - a. Хүүхэдтэй элэгсэг харилцах
 - b. Хүүхдийг зөнд нь орхих
 - c. Хүүхэдтэй хатуу харилцах
4. Хүүхэд өөртөө болон өрөөл бусдад итгэх итгэл түүний цаашдын амьдралд нөлөөтэй юу?
 - a. Чухал нөлөөтэй
 - b. Огт нөлөөгүй
 - c. Хэлж мэдэхгүй байна
5. Амьдралд итгэх хүүхдийн итгэл хэнээс илүү шалгаалах вэ?
 - a. Ээжээс
 - b. Ааваас

Танд баярлалаа.

Ном зүй

1. Грейс Крайг. Психология развития, Санкт-Петербург, 2001
2. Мягмар.О.Хүүхдээ хайрлан харилцах нь, УБ, 2007
3. Мягмар.О. Хүүхдийн хөгжлийн практик асуудал, УБ, 2005
4. Роберт Кайл. Тайны психики ребенка, Москва, 2001
5. Douglas Davies. Child development, New York, 1999